

شانس و اقبال از دیدگاه علمی

گزارش‌های خبری اخیر درباره نقش بدشانسی در ابتلا به سرطان با واکنش‌های متعددی مواجه شده است. این حقیقتی است که رویدادهای اتفاقی و غیرمنتظره در تکامل بشر نقش بسیار مهمی داشته است.

گزارش‌های خبری اخیر درباره نقش بدشانسی در ابتلا به سرطان با واکنش‌های متعددی مواجه شده است. این حقیقتی است که رویدادهای اتفاقی و غیرمنتظره در تکامل بشر نقش بسیار مهمی داشته است. در طبیعت نیز می‌توان نمونه‌ای از این رویدادها را دید. برای مثال سیارکی که به نظر می‌رسد برخوردش با زمین به نابودی و انقراض دایناسورها منجر شد به طور شانسی زمینه‌ای برای حیات و رشد جمعیت پستانداران فراهم کرد. به نظر شما شانس و اقبال تا چه اندازه در زندگی نقش دارد؟ اگر می‌خواهید با دقت به این پرسش پاسخ دهید، درباره انتخاب‌هایی که در زندگی داشته‌اید بیشتر فکر کرده و مسیری را که از بدو تولد تا امروز در زندگی پیموده‌اید، بررسی کنید و تحت کنترل قرار دهید. ممکن است حقیقت نگران‌کننده‌ای را کشف کنید و آن حقیقت این است که بسیاری از اتفاقات زندگی امروزتان نسبت به آنچه فکر می‌کنید کمتر تحت کنترل شما بوده است. بی‌شک درباره بسیاری از امور زندگی شما تصمیم‌گیرنده بوده‌اید، اما شما برای این انتخاب، گزینه‌ها یا فرصت‌های بسیار محدودی را پیش رو داشته‌اید. فکر می‌کنید چه عاملی در شکل‌گیری این گزینه‌ها تعیین‌کننده بوده است؟ چگونه دوستان صمیمی امروزتان را انتخاب کرده‌اید؟ بر چه اساسی تصمیم گرفته‌اید این لحظه چه کاری انجام دهید؟ چطور شد ناگهان تصمیم گرفتید بنشینید و این مقاله را بخوانید؟ بی‌شک رویدادهای اتفاقی که مبتنی بر شانس بوده نقش بسیار مهمی در زندگی شما داشته؛ نقشی که پیامدهای عمیق و تاثیرگذاری را در زندگی شما به همراه داشته است.

بنابراین اگر شانس و اقبال مسیر زندگی شما را تحت تاثیر قرار داده باشد تردیدی نیست که بتواند وجود شما را نیز تحت تاثیر خود قرار دهد. در این شرایط می‌توان گفت هر فردی در نتیجه پشت سر گذاشتن مجموعه‌ای از رویدادهای تصادفی و شانسی به جایگاه کنونی خود دست یافته و توانسته است زندگی زمینی را تجربه کند. تولد نوزادی با ویژگی‌ها و خصوصیات ژنتیکی مشخص در نخستین قدم منوط به ازدواج پدر و مادر اوست. اگر بخواهید کمی بیشتر به گذشته‌های دور سفر کنید، می‌توانید ردپای این رویدادهای اتفاقی را در میان اجدادتان بیابید که توانسته‌اند از خطرات جان‌سالم به در برده و ذخیره ژنتیکی خود را به فرزندانشان منتقل کنند. در این مسیر شما بدشانسی‌های زیادی را با موفقیت پشت سر گذاشته‌اید متولد شوید. حتی پس از تولد نیز شانس و اقبال در مسیر زندگی و پیشرفت شما نقش بسیار مهمی داشته است.

رویدادهایی از نوع تصادفی

زندگی ما سرشار از رویدادهای تصادفی است که مسیر زندگی ما را تحت تاثیر خود قرار داده است. تاریخ حیات موجودات زنده نیز بیانگر این است که این کره خاکی رویدادهای اتفاقی بی‌شماری را تجربه کرده که هر یک از این رویدادها به نوبه خود در تاریخ زمین اثرگذار بوده است. اگر سیارک چیکشلوب که 66 میلیون سال پیش با شبه جزیره یوکاتان مکزیک برخورد کرد از نزدیکی زمین عبور کرده بود و با زمین برخورد نمی‌کرد، هنوز هم دایناسورهایی که پس از این حادثه منقرض شدند، در این کره خاکی سکونت داشتند و پستانداران باید زیر پاهای این موجودات عظیم‌الجثه به دنبال راهی برای فرار از دست این موجودات بودند. در چنین شرایطی انسان‌های امروزی شانسی برای زندگی نداشتند.

«انتخاب طبیعی» از جمله حوزه‌هایی است که می‌توان در آن به نقش حیاتی شانس و اقبال پی برد. در حوزه زیست‌شناسی رویداد های اتفاقی و غیرقابل پیش‌بینی بیش از دیگر حوزه‌ها محسوس و قابل مشاهده است. در واقع وجود رویدادهای اتفاقی در بسیاری از حوزه‌های زیست‌شناسی از جهش در DNA تا نقش شانس در رسیدن گامت نر به گامت ماده و ایجاد یک موجود زنده همه بیانگر این است که رویدادهای تصادفی یا شانسی نه تنها مفید بلکه در بسیاری از موارد ضروری است. بسیاری از زیست‌شناسان بر این باورند بعضی مکانیسم‌های زیستی به طور اختصاصی با هدف ایجاد رویدادهای تصادفی و معرفی فرصت‌های متعدد شکل گرفته‌اند.

به نظر می‌رسد وجود این مکانیسم‌ها در موجودات زنده مزیت‌های بیشتری را برای بقای آنها به همراه داشته است. چنین مکانیسم‌هایی را می‌توان به چرخه‌های زیستی تشبیه کرد. برای مثال تغییرات تصادفی در پروتئین‌های آنتی‌بادی در بدن که در نهایت به ایجاد طیف وسیعی از آنتی‌بادی‌ها در بدن و افزایش شانس یافت شدن نوعی آنتی‌بادی برای هدف قرار دادن و از بین بردن باکتری‌های بیماری‌زای مهاجم منتهی می‌شود، یکی از رویدادهای تصادفی است که می‌توان آن را به نوعی یک چرخه زیستی تصادفی دانست. بر این اساس می‌توان گفت تنوع زیستی می‌تواند تا حد زیادی به این رویدادهای زیستی تصادفی وابسته باشد.

بنابراین می‌توان به این نتیجه رسید که براساس دیدگاه‌های علمی مطرح شده از سوی دانشمندان و محققان باید به استقبال شانس، تصادف و احتمالات برویم. زیرا وجود ما انسان‌ها به عنوان انسان‌های هوشمند و امروزی در مقایسه با انسان‌های اولیه نیز نتیجه مجموعه‌ای از رویدادهای تصادفی زنجیره‌ای است. بعضی از این رویدادها را اجداد و نیاکان ما انسان‌های امروزی در محیط زیست طبیعی اطرافشان تجربه کرده‌اند، بعضی از این رویدادها در بدن آنها اتفاق افتاده است که این

رویدادهای مجموعه ای از جهش های تصادفی ایجاد شده در ذخیره ژنتیکی آنها را شامل می شود.

خبری که سر و صدا به راه انداخت

شانس و اقبال در حفظ سلامت و ابتلا به بیماری ها نقش بسیار مهمی دارد. باوجود این که می توان در سطح جامعه درباره حفظ سلامت و ابتلا به بیماری های مختلف پیش بینی هایی ارائه کرد، اما به نظر می رسد نمی خواهیم بپذیریم که ما نمی توانیم پیش بینی های دقیقی درباره سلامت افراد ارائه کنیم، زیرا نمی توانیم امیدوار باشیم که بتوانیم در شرایط کنترل شده زندگی کنیم.

مقاله هایی که اخیرا درباره نقش شانس و اقبال در ابتلا به سرطان منتشر شده یا به عبارت دیگر تیترهای خبری که نقش بدشانسی در ابتلا به بیماری های سرطانی را مورد تاکید قرار می دهد با واکنش های متفاوتی از سوی دانشمندان و محققان مواجه شده است. تفسیر نتایج این مطالعات در رسانه ها با انتقاد گروهی از محققان مواجه شده است. در میان خبرهای منتشر شده در رسانه های مختلف تیترهای خبری دیده می شود که در آنها به طور مستقیم به این موضوع اشاره شده که دوسوم سرطان های شایع در بین افراد بزرگسال ناشی از بداقبالی یا بدشانسی است. بر این اساس گفته می شود حتی بدشانسی در مقایسه با وراثت نیز نقش پررنگ تری دارد. انتشار این خبر با واکنش های متفاوتی از سوی مردم جامعه مواجه بود تا جایی که بسیاری از منتقدان با موضعگیری نسبت به انتشار این خبر می گفتند هیچ دانشمند یا محققى درباره شانس صحبت نمی کند؛ بلکه آنها همواره مباحث علمی را براساس استدلال های علمی توجیه می کنند. در مقابل بسیاری از دانشمندان در مقابل این موضعگیری ها اعلام کردند اساس بسیاری از رویدادهای علمی مثل همانندسازی DNA را شانس تشکیل می دهد. بر این اساس می توان گفت در ابتلا به بیماری هایی مانند سرطان نیز شانس و اقبال می تواند تاثیرگذار باشد. در چنین شرایطی چطور ممکن است دانشمندان نتوانند پدیده ای را براساس شانس و تصادف توجیه کنند؟

همه ما باید باور داشته باشیم که حتی ما انسان ها به عنوان موجوداتی که صاحب عقل و شعور هستیم، نمی توانیم همه امور را تحت کنترل قرار دهیم. بسیاری از اتفاقاتی که ما در زندگی تجربه می کنیم یا پیامدهای ناگواری مانند ابتلا به سرطان دلیل قابل توجیهی ندارد. این رویدادها را می توان تصادفی یا مبتنی بر شانس و اقبال دانست. رویدادهایی که بدون تردید به خواست خالق هستی اتفاق افتاده است و بشر هرگز نمی تواند چرایی و چگونگی آن را درک کند. اگر توانسته اید زندگی زمینی را در کنار دیگر انسان ها تجربه کنید به این معنی است که خواست خدا این بوده و شما فرد خوش شانس بوده اید. اگر امروز سلامت هستید نیز این حکمت و مشیت الهی بوده که این خوش شانسى نصیبتان شده است.

برگرفته از گاردین

فرانک فراهانی جم / گروه دانش